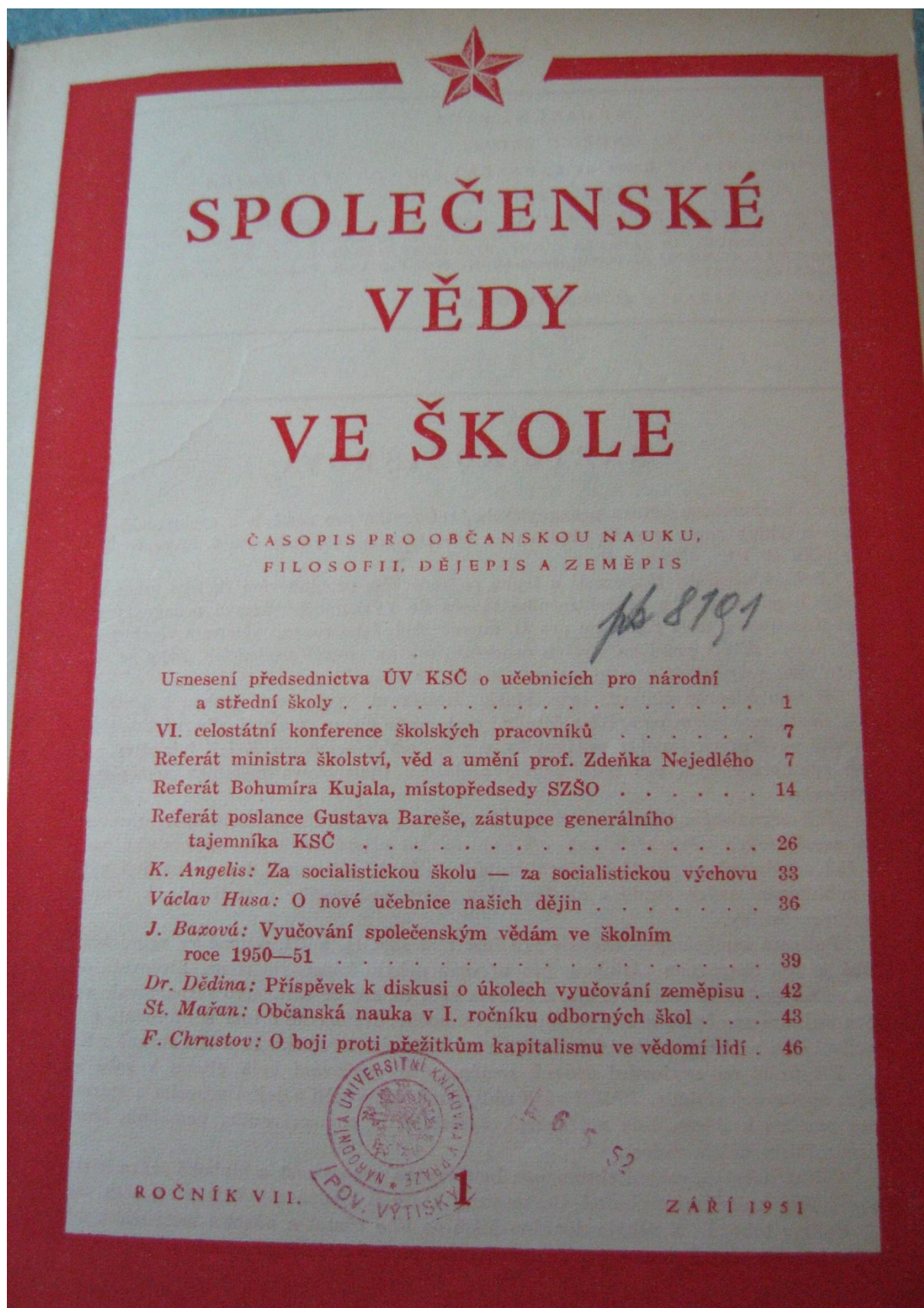

PŘÍLOHY

Seznam příloh

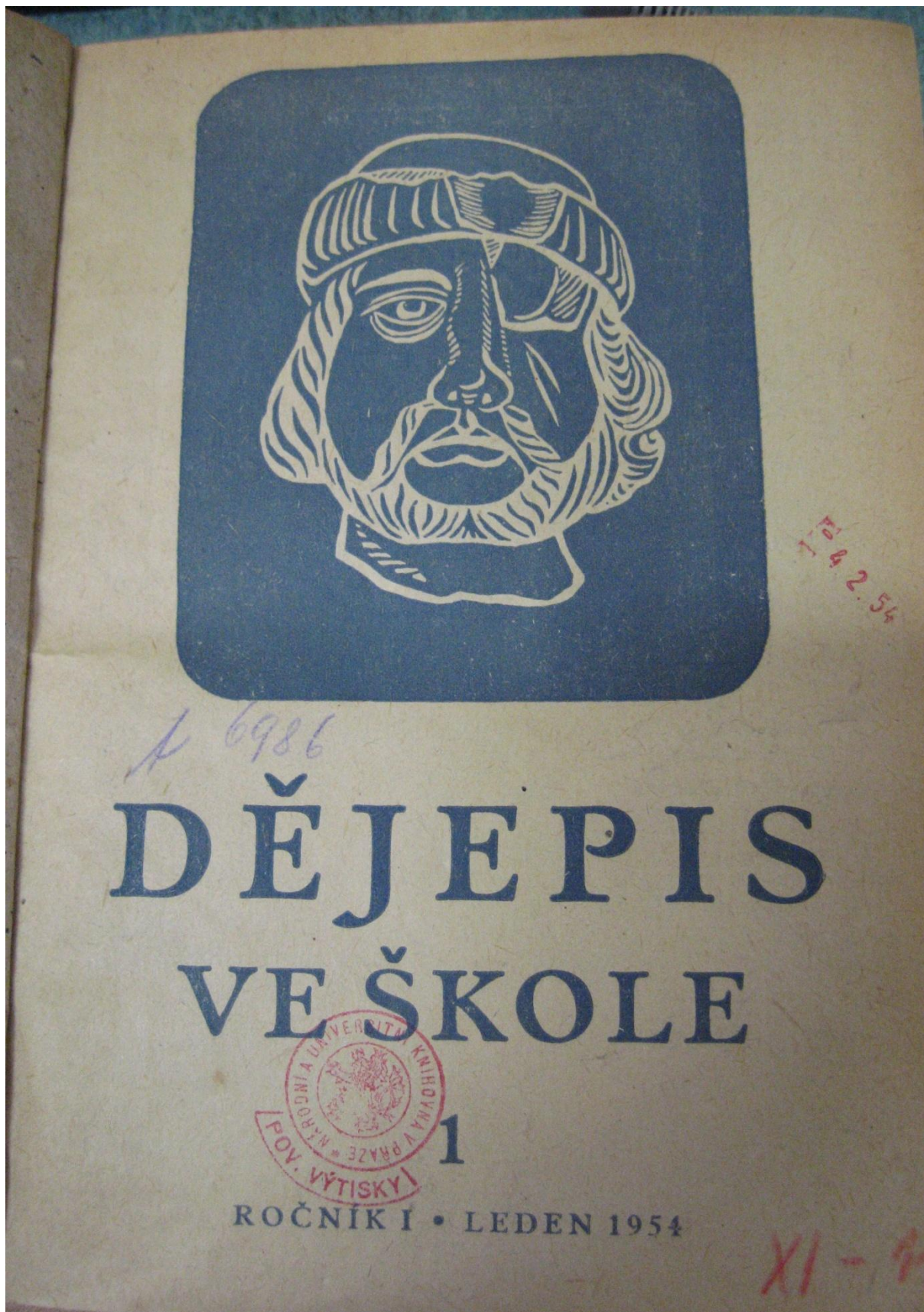
- I. Obálka prvního čísla sedmého ročníku časopisu *Společenské vědy ve škole*. 139
- II. Obálka prvního čísla prvního ročníku časopisu *Dějepis ve škole*. 140
- III. Obálka prvního čísla druhého ročníku časopisu *Dějepis ve škole*. 141
- IV. Janovský, J. Anketa o používání názorných pomůcek. *Dějepis a zeměpis ve škole*, 1960–61, roč. 3, č. 10, s. 304. (výřez) 142
- V. Podmele, L. Metodika vyučování letopočtům. *Dějepis ve škole*, 1955, roč. 2, č. 1, s. 20–21. 143
- VI. Brůžková, L. – Brůžek, Z. Pracovna dějepisu. *Dějepis a zeměpis ve škole*, 1963–64, roč. 6, č. 6, s. 154. (výřez) 145
- VII. Michovský, V. Jednotný systém názorných pomůcek pro dějepis. *Dějepis a zeměpis ve škole*, 1962–63, roč. 5, č. 2, s. 27. (výřez) 146
- VIII. Mejstřík, V. Využití umělecké literatury při vyučování dějepisu. *Dějepis ve škole*, 1955, roč. 2, č. 5, s. 218–219. 147
- IX. Bodlák, M. Literatura faktu k nejnovším dějinám. *Dějepis ve škole*, 1968–69, roč. 16, č. 4, s. 90–91. 149

I. Obálka prvního čísla sedmého ročníku časopisu *Společenské vědy ve škole*.

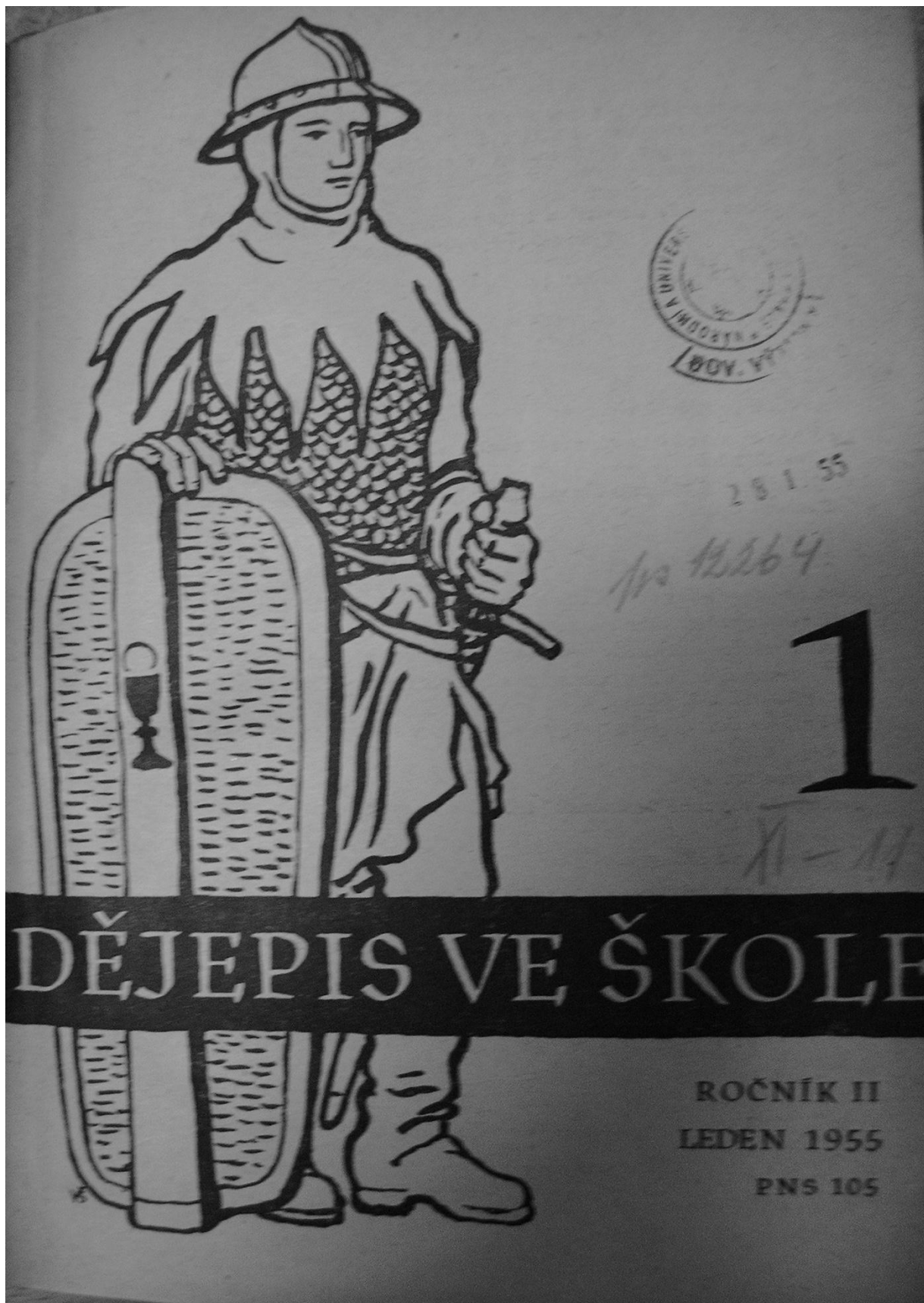

II. Obálka prvního čísla prvního ročníku časopisu *Dějepis ve škole*.

III. Obálka prvního čísla druhého ročníku časopisu *Dějepis ve škole*.

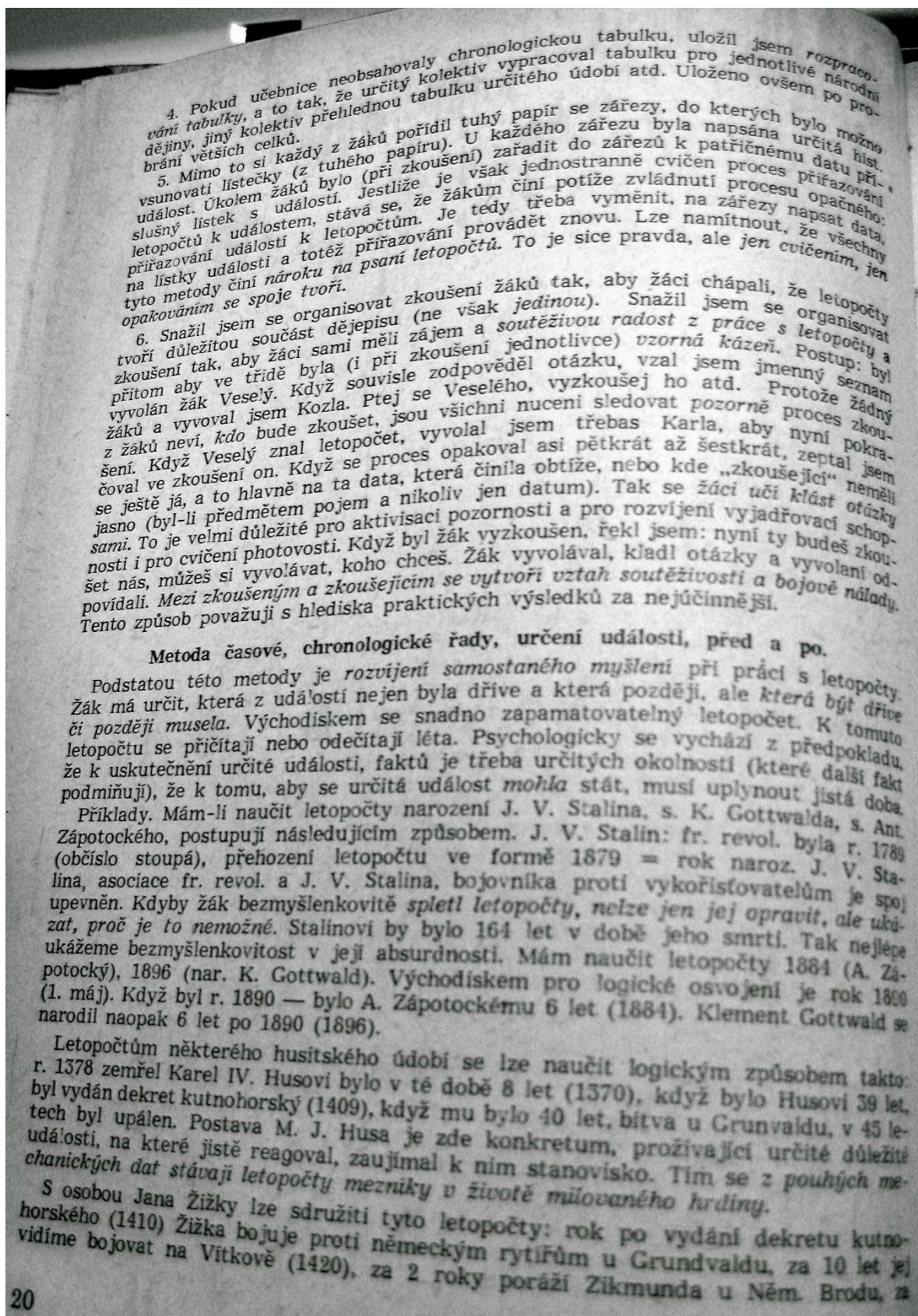

- IV. Janovský, J. Anketa o používání názorných pomůcek. *Dějepis a zeměpis ve škole*, 1960–61, roč. 3, č. 10, s. 304. (výřez)

1. Domníváš se, že se situace ve vybavení našich kabinetů pomůckami zlepšila? V čem spatřuješ zlepšení nebo nedostatky?
2. Které zeměpisné nebo dějepisné pomůcky nejvíce a s největším úspěchem používáš ve svých hodinách?
3. Jak nahlížíš na promítání diafilmů ve srovnání s použitím nástěnných obrazů?
4. Použil jsi v hodinách některých diafilmů pro šestou třídu (ze starověku) a s jakým zdarem?
5. Jaké rozdíly spatřuješ v použití téhož diafilmu na devítiletkách a dvanáctiletkách (na školách odborných nebo učilištích)?
6. Promítals ve svých hodinách některý dějepisný nebo zeměpisný 16mm film a s jakým úspěchem?
7. S kterou z posledních zeměpisných (dějepisných) nástěnných map se Ti v hodinách nejlépe pracuje?
8. Máte v kabinetě některé obrazové soubory a používáte jich v hodinách? Jakým způsobem? (Např.: „Doba husitská“, „Doba pobělohorská“, „Fyzický zeměpis ČSSR v obrazech“, „Polsko“, „Maďarsko“.)
9. Uveď některé příklady, jak jsi zvyšoval názornost svých hodin použitím výňatků z literatury (dějepisné, cestopisné apod.).
10. V kterém případě ti posloužil časopis *Dějepis a zeměpis ve škole* při zvyšování názornosti vyučování?

- V. Podmele, L. Metodika vyučování letopočtům. *Dějepis ve škole*, 1955, roč. 2, č. 1, s. 20–21.

2 roky umírá (1424). Za 10 let po jeho smrti dochází k Lipanům. Představa Lipan a vítězství nepřemožitelného vůdce je spjata i citově, silněji než tkví-li v prostém čísle 1434.

Z ruských dějin. Mám-li naučit stěžejní data: 1240, 1242, 1380, 1480, 1581, je výhodné spojit tyto — jinak izolované letopočty — v logický celek následující úvahou: 1240 zvítězili Tataři nad ruskými knížaty (nejednotnost Ruska), této pohromy využili sousedé. Sousedy byli Švédové na severu (1240 poraženi na Něvě), za 2 roky poté němečtí rytíři (1242), poraženi na ledě Čudského jezera. Rusko bylo porobeno r. 1240, poroba trvala 240 let celkem, končila 1430 (2×240). O 100 let dříve pokus o osvobození (1380, Dimitrij Donskij). Za 100 let (1480) osvobození Ruska, plus 100 let (plus 1) Jermak dobývá Sibiře. Logický a časový řetěz: poroba (využití největší podlými sousedy) — pokus o svržení — osvobození — útok proti dobyvatelům. Tak přičítání a odčítání k základním datům umožňuje *trvalé a logické osvojování dat*. Tento způsob tvoří opak mechanického způsobu, *tvoří neodlučitelnou stránku metody první.*

Metoda horizontálního průřezu dějinami.

Její podstata: v průsečíku světových dějin (v nejdůležitější epoše) provádíme uvědoměle *synchronisaci* událostí. Vědí-li žáci, že *určité události se odehrávaly současně*, pak schopnost *určit časově jeden z členů řady současnosti dovoluje určit, datovat i další členy řady*, aniž je třeba znát zvláštní data. Tato metoda učí chápat *vztahy a souvislosti* mezi jevy, jejich vzájemnou podmíněnost.

Je-li žákům jasno, že v době husitských válek Polsko vede spory s Litvou a s řádem německých rytířů, že Uhry jsou ohroženy Turky (pád Bulharska, Kosovo po'e), že papežství prožívá krizi, (boj papeže a koncilu), je-li jim jasno, že v současné době probíhá boj mezi francouzskými a anglickými feudály (Jeanne d'Arc), že na Pyrenejském poloostrově pokračuje boj s Maury a Německo že je roztrženo na nepřehledně množství feudálních držav (Zikmund) — tato současnost událostí dovoluje datovat s menšími odchýlkami události na Balkáně, na Západě atd.

Bude-li při výkladu Bílé hory a války třicetileté žákům jasná situace v Anglii (boj parlamentu proti absolutnímu panovníkovi, poprava krá'e 1649), ve Francii (údobí vnitřních bojů do r. 1631 (Richelieu), že Turecko zápasí s Polskem (1620 bitva u Cecory), bude-li jasno, že *hlavní protihabsburské mocnosti v době stavovského povstání nejen nechťely, ale prostě nemohly zasáhnout do boje proti Habsburkům v r. 1620*, bude snadné datovat jak události revoluce v Anglii atd., ale povede to i k pochopení příčinných souvislostí porážky stavů (mimo příčiny vnitřní).

Metoda vertikálního průřezu dějinami.

Její podstata: základem je letopočet, jehož forma jej činí *snadno zapamatovatelným*. Příklad: 1555, 1333. Postupujeme po stoletích (od určení výchozího bodu) a určujeme hlavní události v rozmezí těchto let.

Příklad: cca 848 (počátek křesťanství v Čechách), 948 (Boleslav I.), 1048 (Břetislav I.), 1148 (Vladislav II.) plus 10 — titul královský dědičně (1158) — 1085 (osobně Vratislavovi), 1248 (Václav I., zakládání měst, kolonisace), 1348 (univerzita), — 4: 1344 (arcibiskupství), 1448 (Bratrstvo na Slov., plus 10), 1458 (zvození Jiřího Poděbradského králem), 1548 (Ferdinand I., krvavý sněm. města), 1648 (konec třicetileté války, definitivní konec samostatnosti českého státu), 1748 (Marie Terezie, zrušení formální samostatnosti českého státu — česká dvorská kancelář), 1848 (revoluční rok), 1948 (vítězství lidu nad reakcí).

Jiná variace: 1222 (Ondř. bula, počátek tatarských nájezdů), 1322 (Jan Lucemburský), 1422 (husitská revoluce, Žižka), 1522 (reformace.) atd

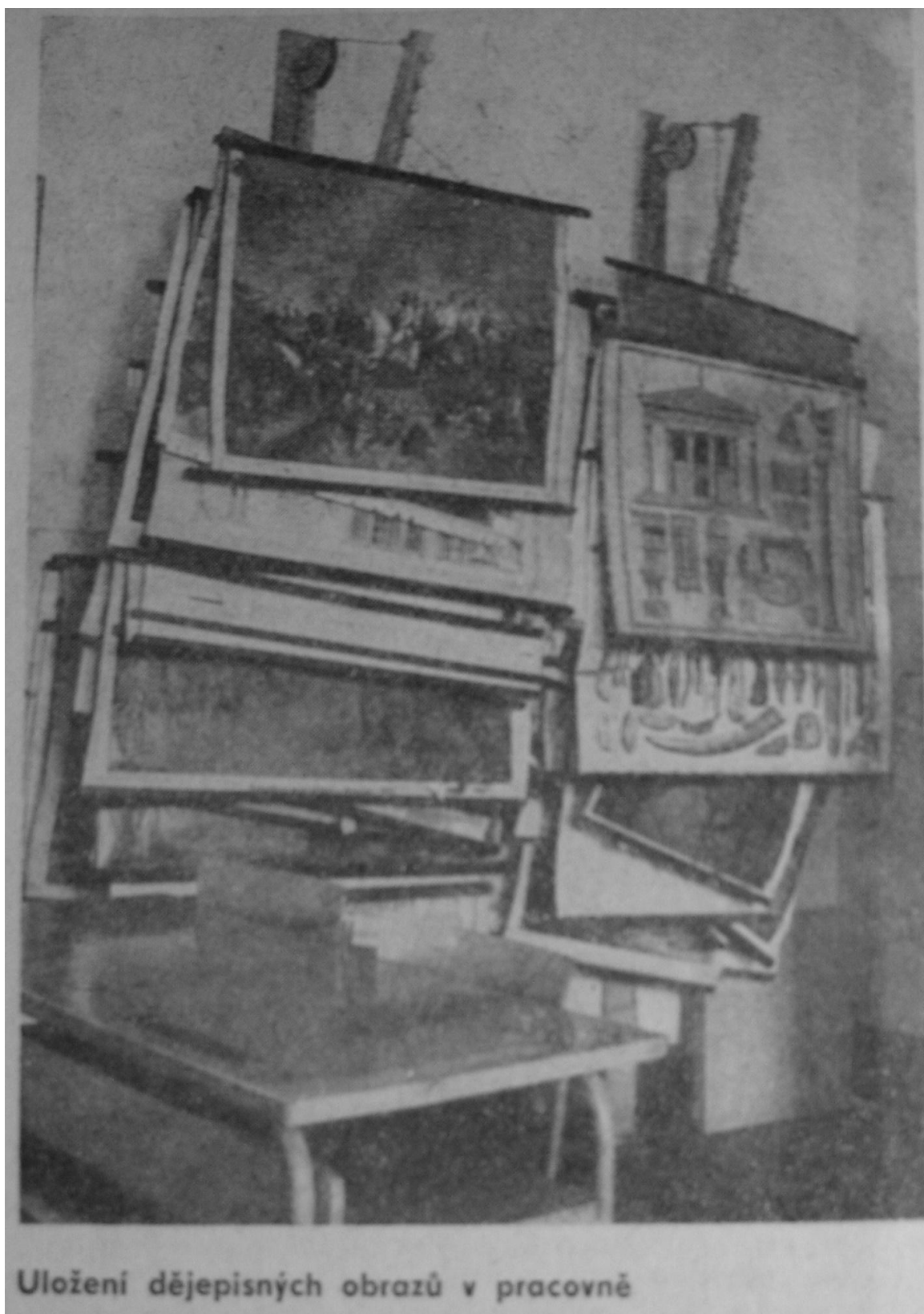
Jiná variace: 1333 (Karel v Čechách), 1444 (Varna), 1555 (Augšp. mír), 1666 (Komenský), 1777 (USA, selské bouře, objev uhlí na Kladně, Ostravě).

Kombinovaná metoda vertikálního průřezu dějinami s metodou odčítání a přičítání.

Příklad z ruských dějin, metoda dvojky.

862 (Rurik v Novgorodě)

VI. Brůžková, L. – Brůžek, Z. Pracovna dějepisu. *Dějepis a zeměpis ve škole*, 1963–64, roč. 6, č. 6, s. 154. (výřez)

- VII. Michovský, V. Jednotný systém názorných pomůcek pro dějepis. *Dějepis a zeměpis ve škole*, 1962–63, roč. 5, č. 2, s. 27. (výřez)

- VIII. Mejstřík, V. Využití umělecké literatury při vyučování dějepisu. *Dějepis ve škole*, 1955, roč. 2, č. 5, s. 218–219.

Ukázky z děl Aloise Jiráska

	K látce na thema	Název díla	Vydání	Str. kap.	Ukázka
1.	Rozvrat a zlořády v církvi	Mezi proudy I. díl	Praha, J. Otto 1926 10. vyd.	183 393–400 186–188, 244–245	Líčení nádherného dvora arcibiskupa Jana z Jenštejna. Spory mezi králem a arcibiskupem. Líčení hrabivosti kleru.
2.	Jan Žižka	Mezi proudy III. díl	Praha, J. Otto 1926 10. vyd.	452	Jan Žižka vyhlašuje Rožmberkům nesmiřitelný boj.
3.	Jan Žižka	Proti všem	Praha, J. Otto 1926 10. vyd.	123	Jan Žižka vůdce husitů.
4.	Jan Hus	Mezi proudy II. a III. díl III. díl	Praha, J. Otto 1926 10. vyd. ”	323 510–511	Životopis Husův. Vydání kutnohorského dekretu.
5.	Založení Tábora	Proti všem	Praha, SN 1937	311–312	Opevňování Tábora a příprava husitů na tažení.
6.	Bitva na Vítkově	Proti všem	Praha, SN 1937	621	Bitva na Vítkově.
7.	Doznívání husitství	Jan Roháč	Praha, SN 1937	351	Jan Roháč z Dubé posílá Zikmundovi opovědný list. (Divadelní hra.)
8.	Doznívání husitství	Bratrstvo I.	Praha, SN 1937	57	Slováci se připojují k Jiskrovu vojsku.
9.	Doznívání husitství	Bratrstvo	Praha, SN 1937	446–450	Bitva u Lučence.
10.	Jiří z Poděbrad	Husitský král	Praha, SN 1937	146	Volba Jiřího za krále českého.

	K látce na thema	Název díla	Vydání	Str. kap.	Ukázka
11.	Jiří z Poděbrad	Husitský král	Praha, SN 1937	29-35	Jiří z Poděbrad hovoří s husitským hejtmanem Matějem Loudou z Chlumu.
12.	Jednota českých bratří	Husitský král	Praha, SN 1937	205-223	Líčení schůzek Českých bratří.
13.	Doba Rudolfa II.	Ze zlatého věku v Čechách	Praha, SN 1937	253-255	Tvrdé zacházení s poddanými na šlechtických panstvích.
14.	Vítězství feudální reakce a utužení nevolnictví	Skály	Praha, SN 1937	31	Ohlas krvavého 21. VI. 1621.
		Skály		145	Potlačení selských vzpour.
15.	Chodské povstání Chodské povstání	Psohlavci Psohlavci	Praha, St. n. 1937	200 245	Srážka Chodů s vojskem. Poprava Jana Koziny Sladkého.
16.	Selské bouře v době pobělohorské	Skaláci	Praha, St. n. 1937	203	Jiří Skalák burcuje lid proti vrchnosti.
17.	Národní poroba — doba temna	Temno	Praha, St. n. 1937	333	Moravský dvorský sudí Salava se nehlásí k svým husitským předkům.
18.	Národní poroba — doba temna	Temno	"	196 a	Pálení českých knih.
		Temno	"	216 223	Prostý lid brání staré knihy husitských předků.
19.	Hospodářské a sociální základy národ. obrození	U nás I. díl	Praha, St. n. 1937	273-274	Trh u nás v druhé polovině 18. století.
		U nás I. díl	"	359	Z Podolí vyjždějí první »světáci« s plátnem.
20.	České národní obrození	F. L. Věk I. díl	Praha, St. n. 1937	167	
		F. L. Věk II. díl	"	175	Počátky českého divadla.
		F. L. Věk II.—III. díl	"	164	Měšťáci se stydí za rodný jazyk.
21.	Revoluční rok 1848	Filosovská historie	Praha, St. n. 1937	184	Přípravy pražské revoluce a průběh revolučních bojů.
		Filosofská historie	"	194	Pokrok se nedá trvale zastavit.

IX. Bodlák, M. Literatúra faktu k najnovším dejinám. *Dějepis ve škole*, 1968–69, roč. 16, č. 4, s. 90–91.

Téma učebnice	Použitá kniha	Stručná charakteristika
Rozvoj vedy a techniky	F. Běhounek, <i>Atomy dnes a zítra</i> , Praha 1962 Horizonty techniky, Praha 1968	Populárno-vedecká práca o rúzccestiach, ktoré prinieslo ľudstvu uvoľnenie atómovej energie. Magazín oboznamujúci s najnovšími vynálezmi v oblasti vedy a techniky.
Vznik a rozvoj socialistickej sústavy	Z. Sládek, <i>Ruský zázrak očima světa</i> , Praha 1967	Výber z dokumentov, úvah a článkov o vývine ZSSR, ktorého záverečná časť je venovaná obdobiu po skončení druhej svetovej vojny.
Vznik ľudovodemokratických štátov	S. Nógrádi, <i>Vtedy v Maďarsku</i> , Bratislava 1967 (tiež v češtine) K. Simonov, <i>Bojující Čína</i> , Praha 1952	Spomienky na vývin Maďarska od r. 1945, najmä obnovu, „rok prelomu“ ap. Reportáže o záverečných fázach bojov ľudovej armády a vzniku ČER ako aj rozhovory s jej predstaviteľmi.
Rozpad koloniálnej sústavy	J. Pilát, <i>Dobytatelé, proroci, patrioti</i> , Praha 1965 J. Pilát, <i>Džavaharlál Néhrú</i> , Praha 1967 J. Roy, <i>Bitva u Dien Bien Phu</i> , Praha 1967 J. Bydžovský, <i>Arabi</i> , Bratislava 1966 K. Beba, „Tajemný“ Orient, Praha 1968 V. Štovičková, <i>Afrika rok jedna</i> , Praha 1963 K. Rückmann, <i>Heslo smrti</i> , Bratislava 1965 R. Merle, <i>Útok na kasárna</i> , Praha 1967	Záverečná časť knihy, zahrňujúcej 5 storočí, je venovaná vzniku nezávislej Indie, Pákistánu a osobe M. Gándhího. Životopis veľkého indického štátnika, s ktorého menom je spojený vznik nezávislej Indie. Reportážna história francúzskeho vojenského spisovateľa o slávnej bitke z r. 1954, ktorá znamenala porážku francúzskeho kolonializmu v Indočíne. Historicko-aktuálny súborný prehľad o arabských krajinách a ich boji za nezávislosť. Reportáže o arabskom svete a zvlášť o dramatických politických udalostiach posledných rokov. Cestopisná reportáž o Guinei, Madagaskare a iných afrických krajinách z obdobia bezprostredne po r. 1960, nazývaného „rokom Afriky“. Reportážna kniha o politických vraždách povojnového obdobia, z ktorých mnohé súvisia s národnoslobodzovacím bojom (Cejlón, Alžírsko, Kamerun, Kongo). Dokumentárna reportáž o počiatku revolučného boja na Kube, najmä o útoku na kasárna Moncada 26. júla 1953.
Hospodársky a politický vývin v kapitalistických krajinách	A. Maurois, <i>Súbežné dejiny USA</i> , Bratislava 1966 (tiež v češtine) D. Pokorný, <i>Ulice jilmů 12.30</i> , Praha 1965 J. Matějka, <i>Život Sira Winstona</i> , Bratislava 1968 (tiež v češtine) J. Gerhard, <i>Generálov čas</i> , Bratislava 1966 J. Čierny, <i>Generál</i> , Praha 1967 D. Hamšík, <i>Oběd s Adenauerem</i> , Praha 1966 G. Förster, <i>Generálové v pozadí</i> , Praha 1968 R. Cílek—J. Stehlík, <i>Než přijde svítání</i> , Praha 1967 F. Hans, <i>Znovu vylézají</i> , Praha 1967 M. Honzиковá, <i>Život po italsku</i> , Praha 1967	Záverečná časť knihy francúzskeho spisovateľa podáva historické obrazy prezidentských období Trumana, Eisenhowera a Kennedyho. Reportáž o atentáte na J. F. Kennedyho, ktorá ukazuje atentát ako drámu nielen kriminálnu, ale tiež politickú. Záverečná časť životopisu W. Churchilla podáva obraz o jeho činnosti i britských pomeroch v povojnovom období. Rozbor dramatického vývinu Francúzska v r. 1958–1964 a činnosti de Gaulla. Politická esej hľadajúca kľúč k osobnosti de Gaulla a súčasne aj moderného Francúzska. Reportážne zábery o NSR, jej osobnostiach a perspektívach vývinu. Práca o nemeckých vojvodcoch, vojenskej politike a vojenstve od 17. storočia po súčasnosť. Vývin západného Nemecka, najmä povrchnej denacifikácie, ktorý viedol k dnešku. Práca západonemeckého publicistu o neofašistickej strane v NSR a jej predstaviteľoch. Reportáž zachycujúca rôzne stránky života talianskych občanov i dôsledky pôsobenia fašistickej epochy.
Rast komunistických strán	S. Nógrádi, <i>Vtedy v Maďarsku</i> , Bratislava 1967 (tiež v češtine) K. Bendová, <i>Grécko žaluje</i> , Bratislava 1959	Už citované spomienky si všímajú aj pôsobenie kultu osobnosti Rákosiho a vývinu, ktorý viedol k maďarským udalostiam r. 1956. Reportáž o procese s M. Glezosom a jeho druhmi, o ich odvahe, vlastenectve a komunistickej cti.